

Debreceni Egyetem

Informatika Kar

A Szolnok Megyei Néplap a rendszerváltás idején

/1987-1991/

Szakdolgozat

Témavezető:

dr. Béneyi Miklós
címzetes egyetemi tanár

Készítette:

Csirke József
informatikus-könyvtáros szak

Debrecen

2010

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
A Szolnok megyei sajtó rövid története.....	6
A Szolnok Megyei Néplap 1987-ben.....	9
A Szolnok Megyei Néplap 1988-ban.....	16
A Szolnok Megyei Néplap a rendszerváltás évében.....	18
A Szolnok Megyei Néplap 1990-ben.....	24
Az Új-Néplap 1991-ben	28
Interjú Hajnal Józseffel, a Néplap egykori főszerkesztőjével.....	30
Összefoglalás	36
Ábrajegyzék	40
A felhasznált irodalom jegyzéke.....	50

Bevezetés

Szolnoki születésű lévén fontos volt számomra, hogy szakdolgozatom helyi érdekeltségű legyen, így témának a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Új Néplap rendszerváltás kori bemutatását választottam. Dolgozatomban nem csak feltárom a napilap formai, tematikai, tipográfiai jellemzőit ebből az időszakból, hanem össze is hasonlítom az 1989 előtti és utáni években bekövetkezett változásokat.

A rendszerváltás Magyarország történelmének azon időszaka, amely során az ország a pártállammal szakítva demokratikus állammá vált, s államszocializmusból kapitalizmusra tért át. Ez a rendszerváltás két évtizede történt, időbeni közelsége pedig azért nehezíti meg a dolgunkat, mert a róla alkotott képünk objektivitása megkérdőjelezhető. Még nem látszódnak tisztán következményei, nem áll rendelkezésünkre elég forrás, így sokkal nehezebb behatárolni és megismerni azt. Az 1980-90-es évek fordulója nemcsak egy rendszer végét hozta el Magyarországon, hanem egy új korszakot is nyitott. Első lépésként tehát nagyon fontos, hogy pontosan meghatározzuk, mely éveket vizsgáljuk meg az újság történetében.¹

Kezdeti évszámul 1987-et választottam. Miért? Mert a politikai helyzet ettől az évtől kezdett el rohamosan változni. Ebben az évben indult el ténylegesen, tettekkel is alátámasztva az ország a rendszerváltozás lépcsőjén. 1987-ben Gorbacsov egyértelművé tette, hogy a Szovjetunió politikáját a „peresztrojka” és a „glasznosztj”, vagyis az átalakítás és a nyíltság határozzák meg: júniusban gyökeres gazdasági reform elindításáról döntött, és mindennek jelentős hatása volt a magyarországi fejleményekre. A Magyar Szocialista Munkáspárt

¹ Rendszerváltás Magyarországon 1987-1990. /Ripp Zoltán. Napvilág kiadó, Budapest: 2006. – p. 4-5. (A továbbiakban: Rendszerváltás Magyarországon 1987-1990.)

(MSZMP) vezetői úgy vélték, hogy radikálisabb reform kell, hogy az aktuális gazdasági válságot megakadályozzák, így Grósz Károlyt miniszterelnökké választották, majd a Központi Bizottság kibontakozási programot fogadott el. Eközben „Társadalmi Szerződés” címmel megjelent a demokratikus ellenzék kiadványa, mely az átmenetről szóló első részletes elgondolás volt, majd Lakiteleken megalakították a Magyar Demokrata Fórum ellenzéki szervezetet.²

A kezdeti évszám tehát már megvan, de kérdés, hogy meddig tartson a lap elemzése? Záró időpontnak 1991-et választottam. A hatalmi-politikai küzdelem tulajdonképpen 1990 májusáig tartott, Antall József kormányának megalakulásáig. De az új rendszer igazán csak ettől az időponttól kezdett működésbe lépni. Ezért fontosnak láttam legalább még másfél évig követni a változásokat, így téve azt még hitelesebbé.

Így végül dolgozatomban 1987-től 1991-ig bezárólag a napilap öt évről kapunk információkat. Ez az öt év három szakaszra bontható: két év a rendszerváltás megtörténte előtt, a rendszerváltás éve, azaz 1989, illetve ismét két év a rendszerváltás bekövetkezte után. Így dolgozatom is három fő részre oszlik: a megyei lap 1987-88-ban, a megyei lap '89-ben, illetve 1990-91-ben. E három szakasz megvizsgálása után egy összegző fejezetben hasonlítom össze az öt év alatt történeteket, a bekövetkezett változásokat, az újság életében történt fontosabb eseményeket.

Elemzésemben és kutatásaimban csak formai feltárássra törekedtem. Nem az a célom, hogy bemutassam az adott kor történéseit a megjelenő cikkek segítségével, hanem bemutatni, hogy egy megyei napilapot mennyire érintett a rendszerváltás, milyen változásokon ment keresztül ez idő alatt. A dolgozatomban vizsgálom a lap megjelenésének formáját, a használt stíluselemeket, a cikkek és illusztrációk elhelyezését és elrendezését, a különböző rovatok és

² Rendszerváltás Magyarországon 1987-1990. – p. 6-22.

mellékletek változásait, az újság elrendezését, a megjelenő reklámokat, egyszóval az újság teljes formai feltárására törekszem.

Ezen kívül dolgozatom végén az 1987. decemberétől főszerkesztőként dolgozó Hajnal Józseffel készített interjú is olvasható, ami nem csak színesíti művemet, hanem reálisabb képet is ad a megyei napilap akkori életéről. Ezúton is köszönöm Hajnal Józsefnek, hogy rendelkezésemre állt és kérdéseimre válaszolt!

A Szolnok megyei sajtó rövid története

Mielőtt belekezdenék a napilap részletes elemzésébe, fontosnak láttam, hogy a periodikum történetét is bemutassam. Jász-Nagykun-Szolnok megyében az 1870-es évektől jelent meg újság. Az első lap *Lehelkiirt* néven futott, majd azt követte a *Külső-Szolnok*, a *Jász-Nagykun-Szolnok*, a *Tiszavidék* – mely 1880. novemberében jelent meg először és '48-as szellemű, ellenzéki hetilap volt, amit többször betiltottak -, a *Szolnoki Híradó* és a *Tiszavidéki Ellenzék*. A leghosszabb életű sajtótermék a *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Lapok* volt, mely hetente kétszer, 1892-től 1944 szeptemberéig jelent meg. Mindenképpen megemlíthető lapok voltak az 1900-as évek első felében a *Szolnoki Újság*, a *Jásznagykunszolnokmegyei Független Hírlap*, a *Tiszavidéki Újság*, a *Haladás* és a *Szolnok és Vidéke*.

Jelentős lap volt még ebből az időszakból a *Szolnoki Munkás* is, mely 104 kiadást ért meg, elődje a *Szolnoki Munkás Napilap* volt. Cikkírói között találjuk: *Bencze Lászlót*, *Bede Lászlót*, *Oreskó Dezsőt*, akik a helyi munkásmozgalom szereplői voltak. 1944 decemberétől a *Dolgozók Lapja* négy kiadással jelentkezett 1945 januárjáig, mint megyei lap, a Magyar Kommunista Párt szolnoki kerületi csoportja kiadásában. Szerkesztője *Zsemle Ferenc* volt. A lap példányszáma elérte az ötezret is.³

³ Az Új Néplap története 1945-től 1964-ig: szakdolgozat/Hekeli Sándor.

Szolnok:1996. – p.3-4. (A továbbiakban: Az Új Néplap története 1945-től 1964-ig)

Utóda 1945. május 1-jén indult, hetente egyszer, majd kétszer jelent meg *Tiszavidék* címmel. 1950. január 1-től *Szolnokmegyei Néplap* címen adták ki, mint politikai hetilapot. 1952-től, hétfő kivételével már naponta megjelent, immár *Szolnok Megyei Néplap* néven. 1956-ban a forradalom idején négy lapszámot *A Nép Lapja* néven nyomtattak, majd a forradalmat követően egy évig ismét *Tiszavidék* néven futott. 1958 januárjától tértek vissza a *Szolnoki Megyei Néplap* név használatához.⁴

A Szolnok Megyei Néplap kezdetben hétköznaponként hat oldalon, vasárnaponként 8 oldalon jelent meg. Eleinte a korábbi Tiszavidék újság formáját és felépítését követték, bár ahhoz képest jóval több illusztráció kapott helyet benne már az '50-es évek végén is. Felelős szerkesztő ekkor még nem volt kinevezve, a szerkesztést a szerkesztőbizottság végezte. 1959-ben B Kiss Mátyás lett a Szolnok Megyei Néplap első hivatalos főszerkesztője, majd még ez évben Lazányi Angéla váltotta őt ezen a poszton.⁵ 1960-tól a felelős szerkesztő Varga József lett. Ebben az évtizedben egyre gyakrabban jelentek meg ünnepi lapszámok 16 oldalas összeállításokkal. 1975-ben Fábián Péter, hét évvel később pedig Lazányi Angéla lett a lap főszerkesztője.⁶ 1982-ben a főszerkesztő helyettes Valkó Mihály lett, aki Hajnal József főszerkesztővé való kinevezése (1987. december) után is ezen a poszton maradt.^{7 8}

⁴ A Szolnok Megyei Néplap és az Új Néplap története: szakdolgozat/Bakó Ágnes.

Debreceni Egyetem: 2008. – p. 25-36 (A továbbiakban: A Szolnok Megyei Néplap és az Új Néplap története)

⁵ A Szolnok Megyei Néplap 1958-59-es év lapszámai alapján

⁶ A Szolnok Megyei Néplap 1960-82-es év lapszámai alapján

⁷ A Szolnok Megyei Néplap 1982-89-es év lapszámai alapján

⁸ Az Új Néplap története 1945-től 1964-ig – p.7-15.

1989-ig tehát a Néplap a Szolnok megyei pártbizottság és a megyei tanács gondozásában jelent meg. A rendszerváltás után egy évig önállóan működött, majd 1990. április 2. óta *Új Néplap* címmel jelenik meg az Axel Springer-Magyarország Kft. gondozásában.⁹ 1995-ben újabb főszerkesztőváltásra került sor, Hajnal Józsefet Berki Imre váltotta. Ugyanebben az évben az Axel Springer kiadó új finanszírozási rendszert vezetett be. Eddig, ha az Axel Springer egyik lapja nyereséges volt, azt szétosztották a kevésbé nyereséges lapok között, így fenntartva azokat. Ettől kezdve viszont minden lapnak saját magát kellett finanszíroznia. Ennek biztosítására jelentős változásokon esett át a lap, több hirdetés került az újságba és elbocsátották a szerkesztőség felét. Így állt át az újság végleg az önálló gazdálkodásra.¹⁰

A jelenlegi lapszámokban a következő fontosabb rovatok találhatóak: Megyei körkép, Hazai tükrök, Világtükrök, Gazdaság, Kék hírek, Sport, Oktatás, Hét Végi Magazin. A rendszerváltás óta folyamatosan bővült a kiadó termékkínálata: a megyei napilap mellett már vasárnapi hetilap, apróhirdetési újság, ingyenes, információs hetilap, színes magazinok és egy internetes hírportál is (<http://www.ujneplap.hu>) az Új Néplap termékcsalád részét képezi.¹¹

⁹ A regionális újságírás mindennapjai az Új Néplap gyakorlatában: szakdolgozat/ Császiné

Csáti Réka. Szolnok: 1999. – p.17-18

¹⁰ A Szolnok Megyei Néplap és az Új Néplap története. – p. 49-50

¹¹ Amit mindenki olvas /. Axel Springer-Magyarország Kiadói Kft., Szolnok: 2008. – p. 2-4

A Szolnok Megyei Néplap 1987-ben

Az 1987. év a **Szolnok Megyei Néplap** újság XXXVIII. évfolyama. A napilap, mely a hét 6 napján, hétfőtől szombatig jelenik meg, alcímmel is rendelkezik: „*A megyei pártbizottság és a megyei tanács lapja*”, ezzel is kifejezve, hogy ki felügyeli a lapot, kinek a tulajdonában van. Az újság fekete-fehér nyomásban készül, a főcímnél, valamint kiemelt, fontosabb híreknél kék színű kiemelést, vagy keretet használnak hétköznap, míg szombaton lila színűt. Az illusztrációk szintén fekete-fehér árnyalatúak, színeket egyáltalán nem tartalmaznak. Az újság A/3-as formában jelenik meg, ára 1,80 forint hétköznap és 2,20 forint a szombati napon. Ennek oka, hogy hétfőtől péntekig minden lapszám 8 oldalas, viszont a szombati megjelenés ennek duplája, azaz 16 oldal terjedelmű.

Az első vizsgált évünk első oldalának fejlécén (*lásd 1. ábra*) középen kiemelve, nagy betűkkel szerepel a NÉPLAP cím, felette pedig az újság teljes nevének első fele: „Szolnok Megyei”, valamint az aktuális lapszám ára bal oldalt. A jobb felső sarokban egy felkiáltó mondatral találkozunk: „Világ proletárjai, egyesüljetek!” A NÉPLAP felirat alatt az aktuális dátum, évfolyam és lapszám megjelenése mellett az alcímet is olvashatjuk: „A megyei pártbizottság és a megyei tanács lapja”. Ez az igen sok információt tartalmazó, talán kissé túl is zsúfolt fejléc általában a főoldal bal felső sarkában található és kettő vagy három hasábon ível át vízszintesen. A többi oldalon is van fejléc, de ezen már jóval kevesebb, viszont annál hasznosabb információkat találhatunk. A vízszintes csíkkal elválasztott fejléc egyik szélén az oldalszámmal, míg másik oldalán a dátummal találkozunk, középen pedig az újság nevével, kis kapitális betűtípusban: Szolnok Megyei Néplap. Lábléc egyáltalán nincs, sem az első, sem a többi oldalon.

A cikkek minden oldalon hat hasábian jelennek meg, a szöveg jól olvasható betűtípussal szedett. Az első oldalon a fontosabb híreket találjuk kiemelve, de ezek nagy része teljes terjedelemben olvasható már ezen az oldalon. Csak ritkán folytatódik egy kezdő oldalon megkezdett hír másik oldalon, amennyire csak lehet, ezt mindig próbálják elkerülni. A főoldalon az újság nevének kiemelésén és a fontosabb híreken kívül átlagosan kétnaponta egy-egy ajánlót is találhatunk, ami egy vastag keretben egy-egy érdekesebb cikkekre hívja fel a figyelmet, leírva annak teljes címét és az oldalszámot, ahol megtalálható (*lásd 2. ábra*).

Bár elemzésemnek nem célja a tartalmi feltárás, kutatásom során kíváncsi voltam arra, hogy az első oldalon milyen cikkek jelennek meg. Ezeket három kategóriába soroltam: külföldi hírek, országos hírek, illetve megyei érdekeltségű hírek. Megfigyelésem azt a célt szolgálta, hogy megállapíthassam a dolgozatom végén, vajon a tekintetben történt-e változás az 1990-es évek elejére, hogy milyen híreket emelt ki a napilap. Az 1987-es évben átlagosan 5-6 cikk jelent meg az első oldalon, de előfordult 4, illetve 7 cikk is. Csak nagyon kivételes esetben volt négyenél kevesebb, illetve nyolcnál több cikk a főoldalon. Ebben az évben körülbelül 300 megjelent lapszám közül 100 lapszámot (azaz egyharmadát) vizsgáltam meg alaposabban ebből a szemszögből. A legtöbb hír, a cikkek 40%-a országos hír volt, 32%-a külföldi hír, míg 28%-a volt csak megyei érdekeltségű írás. Az eredmény kisebb magyarázatra szorul. Bár a számok nincsenek olyan távol egymástól, az kitűnik, hogy a legtöbb hír az ország helyzetéről szól. Olyan információkat tartalmaz, mely független attól, melyik megyében jelenik meg a lap. Ez az aktuális politikai helyzet miatt alakult így, valamint azért, mert a lap egy párt kezében volt. A viszonylag sok külföldi hír Gorbacsov politikája, a Szovjetunió visszahúzódása miatt vált lehetővé, egyrészt azért, mert változott az úgynevezett „keleti blokk” a politika hatására, másrészt egyre több külföldi hír volt hatással a kommunista országok, így Magyarország helyzetére is. Ettől függetlenül érdekes, hogy egy

megyei lapban a főhírek között legkevésbé a megyét érintő hírek vannak kiemelve az első oldalon.

A címlap után térjünk át a többi oldal felépítésére. Fontos már most megjegyezni, hogy a hétköznapi lapszámokról beszélek, a szombati lap felépítését egy későbbi bekezdésben tárgyalom. Az újság hétfőtől-péntekig tartó számainak második oldalán kizárólag külföldi híreket olvashatunk, melyek eltérő terjedelműek, de mindig tartalmaznak néhány rövidebb, pár soros hírt, amit egy keretbe foglalva tesznek közzé, „TELEXEN ÉRKEZETT” címmel (lásd 3. ábra). A harmadik oldalon megyei és országos hírek vegyesen vannak, hasonlóan a negyedik oldalhoz, ahol viszont jegyzeteket is olvashatunk, valamint minden pénteken közérdekű információkat. Közülük a hétvégi orvosi ügyeletek leírását emelném ki. Az 5-6. oldalra a pénteki számban a következő heti televízió- és rádióműsort (lásd 4. ábra), a 7. oldalra a sporthíreket nyomtatták. Az utolsó oldalon szintén közérdekű információk, érdekességek találhatóak, közülük néhányat említenék: időjárás előrejelzés aznapra, a színház és a mozi műsora, totószámok, aktuális névnap jelentése, stb..

Ezen az oldalon található még a keretes kolofon rész is (lásd 5. ábra), melyben az újság teljes neve, a főszerkesztő és helyettese neve, a szerkesztőség címe és telefonszáma, a kiadó és a lap terjesztőjének adatai, az előfizetés lehetőségei és árai olvashatók, valamint az aktuális lapszám keltezése és megjelenése. Az 1987-es újság kolofonjából kiemelnék néhány fontos információt. A teljes cím az alcímekkel együtt a következő: Szolnok Megyei Néplap – Az MSZMP Szolnok Megyei Bizottsága és a Szolnok Megyei Tanács Lapja. A főszerkesztő 1987. november végéig Lazányi Angéla volt, őt Hajnal József váltotta 1987. december elsején, míg a főszerkesztő-helyettes egész évben Valkó Mihály volt. A kiadó a Szolnok Megyei Lapkiadó Vállalat. Az előfizetés három szakaszra volt kérhető: teljes évre, fél évre, vagy egy hónapra. Egy évre 512 forint, fél évre 258 forint, egy hónapra pedig 43 forint volt.

A lapnak egyértelműen nem a profitszerzés volt a célja ebben az időszakban. Ezt két tény is igazolja: reklám nagyon ritka esetben jelent meg a lapban, akkor is csak maximum egy, vagy kettő. Az előfizetés sem volt olcsóbb, ha hosszabb időszakra rendeltük meg a folyóiratot: amennyiben egy teljes évre előfizettünk, 512 forintot kellett fizetni, míg ha minden hónapban külön-külön megrendeltük az újságot, akkor is ugyanennyit kellett fizetni (12 x 43 forint = 512 forint).

De térjünk vissza a hétköznap megjelenő lapszámokra. A pénteki lap két különleges rovatát már megemlítettem, a negyedik oldalon megjelenő közérdekű információkat és az 5-6. oldalon megjelenő egész heti televízió- és rádióműsort. A hétfői lapban a 4. oldalon a megyei hírek mellett „A szerkesztőség postájából” című rovat található, az 5. oldalon érdekességeket, vegyes cikkeket, jegyzeteket olvashatunk, míg a 6. oldalon apróhirdetéseket, pályázatokat, hirdetményeket, gyászjelentéseket, esetleg fizetett reklámot találunk. A 7. oldal sporteseményeiről szóló cikkek az aktuális napi tv- és rádióműsorról egészülnek ki, de ugyanez igaz a többi napra is, kivéve a pénteki számra.

A keddi és szerdai lapszám 4-5. oldalán főleg megyei hírek, a 6. oldalon hirdetmények, pályázatok olvashatók. A csütörtöki lapszámban egy újabb rovat jelenik meg „A tudomány világa” címmel. A könnyebb átláthatóság kedvéért a következő oldalon látható egy összefoglaló táblázat a hétköznap megjelent rovatokról, az újság részeiről.

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1. oldal	Címloldal, általában 5-6 hírrel és 1 ajánlóval				
2. oldal	Külföldi hírek, a Telexen érkezett rovattal				
3. oldal	Főleg országos, illetve megyei hírek				
4. oldal	Szerkesztőség postájából	Megyei hírek	A tudomány világa	Közérdekű információk, ügyelet	
5. oldal	Vegyes, főleg megyei hírek			Következő heti televízió- és rádióműsor	
6. oldal	Apróhirdetések, hirdetésmények pályázatok, reklámok				
7. oldal	Sport, aznapi televízió- és rádióműsor			Sporthírek, apróhirdetések	
8. oldal	Időjárás, mozi- és színházműsor, totó, érdekességek, rövidhírek, kolofon				

Mindebből az látható, hogy a címlap kiemelései és az első két oldalon elhelyezett hírek miatt a kiemelt szerep a külföldi, illetve az egész országot érintő cikkeknek jutott. Ezek voltak az első információk, amikkel találkozhatott az olvasó. Mivel megyei napilapról van szó, ezt azzal ellensúlyozták, hogy a 3. oldalon mindig, ráadásul kedden és szerdán a 4. oldalon is, az 5. oldalon pedig péntek kivételével minden nap a megye érdekességei, hírei voltak olvashatóak. Többségében tehát megyei hírsanyagot találhatunk, viszont nem ezek vannak leginkább kiemelve. Apróhirdetések, hirdetésmények, pályázatok minden számban megjelentek, ugyanúgy, mint a napi televízió- és rádióműsor és az aktuális sporthírek is. Az utolsó, 8. oldal minden lapszámban ugyanolyan elrendezésű volt, ugyanazokkal a részekkel.

A szombaton megjelenő lap nem csak abban különbözik a hétköznapi megjelenőktől, hogy 16 oldalból áll és drágább (nem 1,80 forint, hanem 2,20 forint az ára), hanem a használt színekben, a megjelenő rovatokban is. A szombati lapszámok némelyike piros, némelyike lila színt használt a kiemelésekhez és a lap első oldalán megjelenő főcímhez (*lásd 6. ábra*). A lila szín a gyakoribb, a piros főleg olyankor jelenik meg, ha az adott héten ünnep lesz, vagy volt, de ez sem minden esetben igaz, így az adott szín használata sokkal inkább véletlenszerű döntés eredménye volt. Ráadásul sok esetben a lap belső oldalain a különböző keretek színe, esetleges fontosabb hírek címének kiemelése halványkék, vagy szürke árnyalattal történt. Mindezekben csak annyi rendszert véltem felfedezni, hogy egy adott lapszámon belül mindig egy színt használtak a belső oldalakon a kiemelésekre, de hogy melyik héten melyiket, az véletlenszerű volt.

A szombaton megjelenő lapban az 5. oldalig minden oldal ugyanazt a felépítést követi, amit a hétköznapi számok, azaz a második oldalon külföldi, a harmadikon főleg országos, illetve megyei, a negyediken főleg megyei, az ötödiken pedig szintén egyéb, főleg a megyét érintő hírek, információk olvashatók. A hatodik oldalon „Nemzetközi körkép” címen új rovatot találunk, amely a fejlécben is megjelenik: a Szolnok Megyei Néplap felirat helyett a fejléc közepén a rovat neve látható (*lásd 7. ábra*). A hetedik oldalon, hasonlóan a 3. és 4. oldalhoz megyei érdekességek, hírek vannak. A 8-9. oldal ismét egy különleges rovat helye, mely a fejlécben is megjelenik, hasonlóan az előbb leírt módon: „Irodalom, művészet”. Itt irodalmi írásokat, verseket, rövidebb novellákat, jegyzeteket, valamint grafikákat, festményeket láthatunk.

A 10. oldal nehezebben behatárolható rész, ugyanis itt minden héten más-más rovatot olvashatunk, többek között a következőket: „Barangolás a megyében”, „Szolnok megye múltjából”, „Kulturális kilátó”, „Nyugdíjasok fóruma”, melyek évente néhány alkalommal megismétlődnek. A 11. oldalon mindig egy képösszeállítás van, melyek valamilyen szemszögből mindig kötődnek a megye eseményeihez. A 12. oldalon is egy állandó rovat található, melynek címe a fejlécben is megjelenik: „Házunk tája”, ami hasznos tanácsokat ad olvasóinak különböző témában, valamint egy-két rejtvény is található itt. A következő két oldalon hirdetmények, pályázatok, álláslehetőségek, apróhirdetések, reklámok található, míg a 15. oldalon a jelentősebb sporteseményekről és az aznapi műsorról olvashatunk. Az utolsó, 16. oldal ugyanolyan felépítésű, ugyanolyan információkkal van ellátva, mint a hétköznapi megjelenő lapszámok utolsó oldala.

Miután elemeztük a 1987-es évben megjelent lapszámokat különböző szempontokból, most kitérnék azon kevés változásra, melyek az év közben következtek be. Az első fontosabb változás június 3-tól látható: a kolofon megváltozott. Bár ez jelentéktelen változásnak tűnhet, mégis fontos, mert sokkal átláthatóbban és szebben jelennek meg az információk. A megjelenített információkban ugyan nincs változás, de elválasztó vonalat és erősebb keretet kaptak a kolofon különböző részei: a lap neve és főszerkesztője, a kiadó, a terjesztés. A második változás a már korábban említett főszerkesztőváltás.¹²

¹² A Szolnok Megyei Néplap 1987-es év lapszámai alapján

A Szolnok Megyei Néplap 1988-ban

Az újság XXXIX. évfolyamában alig változott valami az előző évhez képest, attól függetlenül, hogy új főszerkesztő lett. Ami azonban szembetűnő, hogy egyre több és nagyobb területet foglal el a címlapon az újság belső oldalain található cikkek ajánlója. Ezek minden nap különböző módon jelennek meg, de mindig bekeretezve és gyakran vastag betűvel szedve. Az újság felépítése, formája, ára, oldalszáma, rovatai, használt színei nem változtak az előző évhez képest.

Amit viszont ebben az évben megfigyeltem, hogy körülbelül mennyi cikk és írás jelent meg egy lapszámban. Ehhez el kellett döntenem, hogy mit tekintünk egy cikknek. A következő módszer alapján számoltam meg a cikkeket: a műsort, ajánlót, hirdetményeket, reklámokat nem vettem figyelembe, azon képeket, amiknek csak pár mondatos képaláírása van, viszont igen! Leginkább az elválasztásokra figyeltem, így például az egybe keretezett, 2. oldalon megjelenő „Telexen érkezett” rovat rövidhíreit egy cikknek tekintettem és hasonlóan számoltam az utolsó oldalon, egy hasábon megjelenő rövidhírek összeállítását is. Ezen kritériumok alapján a hétköznapi számokban átlagosan összesen 45 és 50 cikk/írás/jegyzet olvasható.

A szombati számoknál éppen ezért, ennek dupláját várnánk, mégis, csak 60-65 cikkel találkozhatunk ezeken a napokon a folyóiratban, a 16 oldal ellenére. Ennek oka, hogy a cikkek hosszabbak, több hasábot foglalnak el, egy-egy nagyobb témára koncentrálnak, így gyakran egy összeállítás tölt ki egy egész oldalt, a képek is nagyobb helyet foglalnak el és reklámból is jóval több van, mint a hétköznapi számokban: már előfordul, hogy egy lapszámban 4-5 nagyobb reklám is megjelenik.

Január végétől a szombaton megjelenő lapszámoknál kisebb változást figyelhetünk meg: a piros és a lila szín használata mellett újabb szín, a sötétkék jelenik meg, illetve egyre gyakrabban használják a piros színt is. Ezen kívül azonban semmi változás nem történt az újság megjelenésében 1987-hez képest. Ennek oka ott keresendő, hogy nagyobb politikai változás nem történt az ország vezetésében, az újság teljes egészében megállja a helyét az adott korban és helyzetben. Az olvasók is jobban kedvelik, ha a megszokott lapot tarthatják kezükben, és minden hírt, információt a megszokott helyen és oldalon találnak meg.

Amit még fontosnak tartottam megfigyelni, hogy egy-egy lapban mennyi illusztrációt, fotót találunk. Ezeket két nagyobb részre bontottam, egyrészt azon illusztrációkra, melyek egy cikkhez vannak mellékelve, másrészt pedig azokra, melyekhez csak néhány mondat, kommentár van írva. Röviden összefoglalva: a képeket úgy vizsgáltam, hogy mi a fontosabb, a kép (ez esetben csak egy-két mondat van mellé írva), vagy a cikk (ez esetben a több hasábon megjelenő cikk egy részében találjuk a fényképet). Mivel hétköznap csak 8 oldalból áll egy lapszám, ismét külön vizsgáltam ezeket a szombati számtól. Előbbi esetben minden számban legalább 10 illusztrációt, de maximum 20-at, átlagosan 13-15 fekete-fehér fotót találtam. Ezek 60 %-ban a cikkhez kötődnek, míg 40 %-ban csak egy-egy képet kapunk, pár mondatos képaláírással. A szombati számoknál 35-45, átlagosan összesen 40 illusztráció között volt ez a szám, és ezek olyan arányban oszlanak meg, mint a hétköznap megjelenő számokban, azaz 60 % és 40 %-ban. Utóbbinál fontos azt is megjegyezni, hogy a 11. oldalon lévő képösszeállítást minden esetben csak egy képnek tekintettem! Mindebből az látszódik, hogy a szombati lapszám nemcsak oldalban volt duplázott, hanem illusztrációban is; valamint átlagosan minden oldalon két-két fényképet találhatunk mindegyik lapszámban.

Mivel más változás ez évben nem történt, térjünk át az 1989-es esztendőre!¹³

¹³ A Szolnok Megyei Néplap 1988-as év lapszámai alapján

A Szolnok Megyei Néplap a rendszerváltás évében

Ez évben már sokkal több változásról számolhatunk be. Az újság 40. évfolyamának legszembeűnőbb változása az ár. Egy lap ára az előző évi árak majdnem a duplája: 4,30 forint; míg a szombaton megjelenő lapszámé 5,30 forint! Ami a nagyobb probléma, hogy nem ezzel arányosan változik az újság: a színhasználat, a papír minősége, az oldalak és illusztrációk száma ugyanaz marad. A következő szembeűnő változás a reklámok elterjedése, gyakorisága. Korábban maximum egy-két kisebb reklámot találhattunk a hétköznapi megjelenő Néplapban, ezzel szemben most egyre több és egyre nagyobb reklám jelenik meg, közülük több fél, vagy akár egy teljes oldalt is elfoglal! Ennek oka az újság gazdasági helyzetének változásával függ össze. Mivel az ország gazdasági helyzete is romlik, egyre nagyobb infláció jelenik meg, ezt nem csak az újság, hanem minden más árucikk is megérzi, minden drágul. Egy-egy lapszám előállításának költségét csak úgy tudják fedezni, ha az újság egyre nagyobb területein jelentetnek meg fizetett reklámot. A másik ok, hogy a lap az MSZMP kezében van, nem magánkézben, így nem tudnak máshonnan plusz bevételhez jutni, csak a lap árának emelésével, illetve a reklámok térnyerésének engedélyezésével. Az árak emelkedése miatt pedig nemcsak egy adott lapszám ára kerül többbe, hanem az előfizetési díjak is duplájára nőnek: egy évre 1260 forint, fél évre 630 forint, egy hónapra pedig 105 forint – továbbra sem nyereséges, ha valaki több időre fizet elő (*lásd 8. ábra*).

A fentebb leírt pénzügyi helyzetnek más következménye is van. Mivel a cikkeket ugyanúgy meg kell jelentetni, mint eddig, de kevesebb hely van hozzá – hiszen a reklámoknak nagyobb terület jut -, valahonnan szintén helyet kell teremteni, hogy továbbra is azt a mennyiséget tudják produkálni, amit eddig: a főoldalon kisebb, általában csak 2 vagy 3 hasábot foglal el az újság neve, valamint még a cím felett is gyakran található információk, leggyakrabban ajánlók.

Január 28.: fontos időpont az újság történetében, mivel kisebb arculatváltozás történik. A lap nevének Néplap része megváltozik. Az „N” betű kiemelkedik a többitől: jóval nagyobb lesz, lila, illetve kék színt kap és a betű alá egy háromszög kerül (*lásd 9. ábra*). A további „éplap” rész pedig aláhúzott lesz, de további változás, hogy ezek is nyomtatott nagybetűkként vannak jelen, csak jóval kisebbek, mint „N” betűs társuk. A fejléc hasonló módon változik: az első oldal kivételével minden oldal tetejének közepén megjelenik az újság teljes neve és az aktuális időpont, például: Szolnok Megyei Néplap N 1989. Január 28. (*lásd 10. ábra*). A közepén megjelenő N betű ugyanolyan kinézetű, mint ami a címoldalon is megjelenik.

Ezen a napon azonban nem csak a kinézet, hanem a tartalom is módosult: változott a szombati újság felépítése. Az első négy oldal teljesen változatlan, de az 5. oldaltól egy nem kivehető, „Magazin” című 8 oldalas melléklettel találkozunk. Az 5. oldalon (a magazin 1. oldalán) megtalálható főcímként a Magazin szó, kiemelve az „N” betűt ugyanúgy, ahogy az újság címoldalán van (*lásd 11. ábra*). A „Magazin” 8 oldalán a fejléc is módosul: a Magazin név jelenik meg a dátummal. A fejléc változtatása és a Magazin nevében megjelenő díszes „N” betű egészen jó elgondolás, hiszen így érződik kötődése a megyei laphoz. Az 5-6. oldalon (tehát a melléklet első két oldalán) egy-egy fő problémával foglalkozik a lap, melyeknek többsége a megyét érinti. A 7. oldalon látható egy féloldalas képösszeállítás, illetve olvasói levelek. A következő négy oldalon újabb cikkek, jegyzetek jelennek meg, amik

szintén főleg a megyében történő eseményekről szólnak. A Megyei Néplap 12. oldala a Magazin melléklet utolsó oldala, ahol könnyedebb, viccesebb témákat, érdekességeket találhatunk.

A szombati lapszám 13-14. oldalán apróhirdetések, hirdetmények, állásajánlatok és reklámok találhatóak, valamint az említett január 28-i lapszámban először jelenik meg felhívás ezeken az oldalakon arra, hogy lehet hirdetni a Néplapban! A 15. oldalon szokásosan az aznapi műsort, a 16. oldalon a vegyes híreket találjuk.

Az 1989-es év további fontos változásai, hogy a hétköznapi lapszámok 2. oldalán - ahol eddig csak külpolitikával foglalkozó cikkek voltak -, kezdenek megjelenni a magyar politikával foglalkozó hírek is, így egyre kevesebb cikket olvashatunk a világ eseményeiről. Az állandó rovatok, mint például az „olvasói levelek”, vagy „a tudomány világa” azonban megmaradtak, a szokott időben és helyen jelennek meg.

Az újság az első negyedévben gyakran változott apró dolgokban, talán úgy lehetne ezt megfogalmazni, hogy kereste a legjobb megoldást. A fejléc állandóan változott, voltak napok, amikor lemaradt a dátum és csak a cím jelent meg, de ezek elrendezése is többször módosult. A főcím elrendezése is gyakran változott. A Néplap felirat továbbra is ugyanúgy volt látható, ahogyan eddig (N betű kiemelve, a többi aláhúzva), de a körülötte levő szövegek, információk sokszor helyet cseréltek. A végső megoldás a következő lett: A Néplap felirat fölé került a „Szolnok Megyei” felirat és a jobb felső sarokba a „Világ proletárjai, egyesüljetek!” jelmondat. A Néplap név alá a bal oldalra az ár, jobb oldalra az aktuális lapszám, majd az időpont került a következő módon: „XL. évf., 37. szám, 1989. február 15., szerda”.

Március 15.: Nemzeti ünnep, mégis van lapmegjelenés! Az újság piros kiemeléssel jelent meg és az első 5 oldalon főleg az ünneppel kapcsolatosan jelentetett meg cikkeket (*lásd 12. ábra*). Ez azért is nagyon fontos, mert az 1988-as évben szintén jelent meg ezen a napon újság, de akkor csak egy-két eldugott cikkben volt szó az ünnepről, történelmünkről (1987-ben vasárnapra esett március 15., így akkor nem volt lapmegjelenés). Megvizsgálva az augusztus huszadikai ünnepet, ugyanezt tapasztalhatjuk. Bár 1989-ben vasárnapra esett az ünnep, a másnapi számban több oldalon keresztül foglalkoznak vele, míg a korábbi, 1987-es és '88-as évben csak pár cikk és illusztráció található a lapban. Ebben az egy-két lapszámban is látható az a folyamat, ahogyan egyre jobban közeledett az ország a rendszerváltás és a változások felé.

A március 31-én megjelenő pénteki lapszám különös módon plusz 8 oldalt tartalmazott, benne 5 oldalnyi hirdetéssel! Ez egyedi eset volt, később nem ismétlődött meg. Hasonlóan különös volt az április másodikán, vasárnap (!) megjelenő, 16 oldalas lapszám, mely ugyanolyan felépítésű volt, mint a szombati lapok. Valószínűleg munkanap volt az országban ez a vasárnap egy korábbi, vagy későbbi hétfői munkaszüneti nap miatt, ezért jelentettek meg ezen a napon lapszámot.

Április hónaptól találkozhatunk a következő, két kisebb változással: a főoldalon az ajánlók, cikkek, illusztrációk mellett helyet kap az aznapi időjárás egy néhány mondatos összeállításban. Ezen kívül egy új rovatot is találunk a szerdai számokban: „A tévé képernyője előtt”. Ez általában 2-3 hasábot foglal el az 5. oldalon és az aktuális televízióműsorral kapcsolatosan tartalmaz jegyzeteket.

Az előző évhez képest 1989-ben szinte minden hónapban van egy-két fontosabb változás. Májusban ismét változik a főcím. A főoldalon a Néplap felirat alá kerül a következő alcím: „Az MSZMP Szolnok Megyei Lapja” (lásd 13. ábra). Amit mindenképpen negatívumként említek meg, hogy a kolofon csak négy nap múlva változik meg, akkor kerül átírásra benne a megváltozott alcím (lásd 14. ábra). A változás oka talán annak érzékeltetése volt, hogy bármennyire is nagy változások vannak készülöben, a folyóirat még az MSZMP (Magyar Szocialista Munkáspárt) kezében van, és ehhez tartsák magukat mind a szerkesztők, mind az olvasók.

Ebben az időszakban az is egyre gyakoribbá kezd válni, hogy több oldalon pártprogramok, az aktuális politikai helyzet, politikai értekezletek, ezekkel kapcsolatos olvasói levelek kapnak helyet. Ilyenkor ezek nagyobb szerepet is kapnak, így ezek vannak kiemelve a főoldalon is, vagy a fejlécben, például a június hatodikán megjelenő lapszám a következőt tartalmazza az 1-6. oldalon: „Tanácskozott a megyei pártértekező”.

Júniustól ismét újabb rovat jelenik meg péntekenként: „Kulturális hívogató” címmel, valamint kiemelést kap a sport rovat. A sporthírek elején egy bekeretezett rész hívja fel a figyelmet erre az oldalra (lásd 15. ábra).

A szombati lapszámokban szintén feltűnt egy fontos változás: a Magazin rendszertelenül hol megjelent, hol nem. 1989 nyarára kialakult, hogy havonta egyszer, általában minden hónap utolsó szombati lapszámában volt olvasható ez a melléklet. A többi szombati újság a megszokott cikkeket és rovatokat tartalmazta, például a „Nemzetközi körképet” a 6., az „Irodalom-művészetet” a 8-9., a képösszeállítást a 11., vagy a „Házunk táját” a 12. oldalon.

A következő komoly változás szeptember 22-én történik. A Kiadó megváltozott, az új kiadó a Jász kun Lap- és Könyvkiadó Vállalat. Ezen kívül a főcím ismét átalakul, a Néplap felirat mellől eltűnik a „Világ proletárjai, egyesüljtek!” mondat és a „Szolnok Megyei” jelző, helyette a Politikai Napilap szöveg jelenik meg a főcímben és a kolofonban egyaránt! Ennek oka az lehetett, hogy az elmúlt fél évben szinte minden hétköznapi lapszámban több oldal az aktuális hazai politikával foglalkozott és ezt továbbra is így tervezte folytatni, ezért jogosnak tűnik a címváltoztatás. Nem telik el egy hónap azonban, és ismét változik a cím. A „Politikai Napilap” elé kerül a nem régen elhagyott „Szolnok Megyei” jelző *(lásd 16. ábra)*.

Szeptembertől kéthetente a pénteki szám 16 oldalas, több oldal reklámmal, valamint horoszkóppal is foglalkozó rovattal, de ára változatlan marad. Október 24-én a lap tetején kiemelve jelenik meg a rendszerváltás egyik legfontosabb aktuális híre: Magyarország Köztársaság! Ezen kívül ez a lapszám 3 oldalon keresztül emlékezik meg az október 23. alkalmából megtartott ünnepélyről. Az újságban az év végéig már csak két változás történik, decembertől eltűnik a „Telexen érkezett” rovat, valamint a gyász hírek átkerülnek az utolsó oldalra.¹⁴

¹⁴ A Szolnok Megyei Néplap 1989-es év lapszámai alapján

A Szolnok Megyei Néplap 1990-ben

Az 1990-es év ugyanúgy bővelkedik változásokban és érdekességekben, mint az előző esztendő. Január 3-án ismét változik az alcím, mely immár így néz ki: „Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Politika Napilap”. Három nappal később, január 6-án ismét változik a főcím, de most a kinézete újul meg *(lásd 17. ábra)*. A Néplap feliratból eltűnik az „N” betű kiemelése, a Néplap minden betűje írott és nem nyomtatott betűként jelenik meg. A betűk között nagyobb szóközök vannak, a Néplap szó pedig alá van húzva két vonallal. E két vonal között található az alcím: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Politikai Napilap. A Néplap felirat felett található az aktuális lapszám információi: „XLI. évfolyam, 6. szám, 1990. január 6., szombat” és „Ára: 5.30 Ft.”. A kolofonban csak a név megjelenítése változik, kiegészül a teljes alcímmel. A belső oldalak fejléce is megújul. Minden oldal fejlécének közepén a Néplap felirat látható ugyanolyan betűtípussal, mint a főoldalon, a lap egyik szélén az oldalszám, másik szélén az aktuális időpont *(lásd 18. ábra)*.

Január 22. ismét fontos nap a megyei lap jövője szempontjából. Nyílt levelet intéznek ugyanis az Országgyűlés elnökének, amiben kérik a megyei napilapok teljes szellemi, politikai, gazdasági autonómiáját és függetlenségét.

A lapszámokra továbbra is jellemző, hogy csak kevés cikk foglalkozik a külpolitika eseményeivel, ennek oka, hogy közelednek az első választások. Újabb fontos változás jelenik meg április 7-én, szombaton. A megyei napilap számozása, megjelenésének adatai megváltoznak. Teljesen előlről kezdődik a számozás, így ez a lapszám az I. évfolyam 1. száma és a név „Új-Néplap”-ra módosul! Az addig Néplap néven futó napilap a XLI. évfolyam 75. számáig tartott, de ennek a 41 évnek vége, új időszámítás kezdődik.

A név és annak kinézete is megváltozik. Az új név: Új Néplap. Az új alcím pedig: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Napilap, tehát eltűnt a „Politikai” jelző. A főcím ugyanúgy néz ki, mint eddig, de az „N” betű ismételten kiemelt szerepet kap, ezen van keresztben megjelenítve, kétszeresen bekeretezve az „Új” jelző (lásd: 19. ábra). A belső oldalak fejlécein ugyanúgy megtalálható a Néplap felirat, az N betűn a bekeretezett „Új” szóval. A lap egyéb megjelenése nem változik, ellenben a kolofonnal, melynek első fele szintén fontos változásokon esik át, mostantól a következő szöveg látható a felső részén: „Néplap (az N betűn az „Új” szócskával), Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Napilap, az Axel Springer – Budapest Kiadói Kft. Lapja. Felelős vezető: az ügyvezető igazgató. Főszerkesztő: Hajnal József. Főszerkesztő helyettese: Valkó Mihály. Kiadja: az AS-B Kft. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Irodája”. Április 13-án, egy héttel később a kolofon ismét változik, a lap ISSN száma ugyanúgy megújul, ahogyan a lap neve is. Az új ISSN szám: 0865-915X

A változás eredményeképpen a 2. oldalon ismét egyre több külföldi hír jelenik meg. Sokkal több reklám lett a lapban, de ugyanannyi oldalon, mint eddig, tehát bár a reklámok mennyisége nőtt, ezek mindegyike kisebb területet kap. Május hónaptól a 3. és 4. oldalon új rovatokkal találkozunk: a „Beszéljünk róla” és a „Szól a rádió” címmel és a címlap hírei új, fekete kiemelést kapnak. Szintén májustól péntekenként az addigi heti műsor kinézete, megjelenése változik. Immár 8 oldalon, fektetve jelenik meg az újság közepén, „TVRextra”

(lásd 20. ábra) néven. A pénteki lapszám eddig kéthetente 16 oldallal jelentkezett, de így most már minden hét péntekén 16 oldalas a lap. Az addig pénteken plusz 8 oldalon megjelenő cikkek, jegyzetek, hirdetések a csütörtöki lapszámban kapnak helyet, így májustól minden csütörtöki, pénteki és szombati lapszám is 16-16 oldalas! A Magazin melléklet továbbra is megjelenik minden hónap utolsó szombatján.

A lap életében fontos a május 15. és a június 11. közötti időszak is. Ekkor ugyanis hat, a megyében is működő párt bojkottot intéz az Új Néplap ellen (lásd 21. és 22. ábra)! A pártok szerint továbbra is a pártállam idejére jellemző szemlélettel irányítják a lapot a vezetők. A bojkott meghirdetésekor kijelentik, mindez addig tart, amíg ezen nem változtatnak. Ettől függetlenül 3 hét elteltével a bojkottnak véget vetnek, de továbbra is fenn tartják álláspontjukat az újsággal szemben.

Június hónapban zajlik a férfi labdarúgó világbajnokság, ennek kapcsán a mérkőzésekről nem a sport rovatban, hanem a 2. oldalon, 2-3 hasábot elfoglaló keretben írnak. Ezen kívül a hónap fontos változása még, hogy minden lapszámban a címlap alján, egyfajta láblécben egy-egy hirdetés is megjelenik. A világbajnokság végeztével, júliustól minden lapszám 3. oldalán keretes jegyzet jelenik meg „Napló” címmel.

Szeptembertől a hétfői lapszám is 16 oldalasra bővül az új rovattal, melynek neve: „Sport Extra” (lásd 23. ábra). Az 5. oldaltól a 12. oldalig tart a rovat, melyben két oldal reklám kap helyet. Így már csak a keddi és szerdai lapszám 8 oldalas. Ezen kívül a lapok utolsó oldalán „Képes eseménynaptár” néven új keretezett írás olvasható minden nap. A megduplázott hétfői, csütörtöki és pénteki lapszámok miatt októbertől minden lapszám (a szombattal együtt) 5,80 forintra drágul. És a kolofonban változik az előfizetési lehetőség: mostantól már negyedévre is elő lehet fizetni az Új Néplapra.

Októbertől az első oldalon egyre több pár soros (általában 3-4) rövidhír jelenik meg, ezeket novembertől az első hasámban, keretezve jelenítik meg. Decembertől február végéig megszűnik a Sport Extra, mivel szünetelnek a bajnokságok, ebben a három hónapban ismét 8 oldalban jelenik meg a hétfői lapszám. Szintén decembertől új, csaknem minden nap megjelenő rovat színesíti az újságot, ami naponta egy megyei települést mutat be. Ez a rovat így változó nevet visel, attól függetlenül, melyik településről van éppen szó. Például „Az Új Néplap Jászberényben”, vagy „Az Új Néplap Mezőtúron”.¹⁵

¹⁵ A Szolnok Megyei Néplap 1990-es év lapszámai alapján

Az Új-Néplap 1991-ben

Januártól februárig egy új rovattal bővül a csütörtöki szám. Hasonlóan az előzőhöz, ez is változó című, mivel a rovat lényege bemutatni a megye egy-egy boltját, cégét, vállalkozását, gyárát. A rovat mindig a „Bemutatkozik a...” címmel kezdődik és az aktuálisan bemutatott cég nevével végződik. Február hónapban ismét emelkedik a lapszámok ára, már 7,90 forintba kerül egy újság és ez ismét jelentős árváltozás, illetve a kolofonból kikerül a főszerkesztő helyettes neve. Márciustól a már említett Sport Extra tér vissza a hétfői számokba.

Március 15-e nemcsak az ünnep miatt, de az újság történetében is fontos időpont, ettől a naptól ugyanis ismét új külsőt kap a főoldal és a főcím is (*lásd 24. ábra*). Ezen nagyobb változás a következő években már nem történik. A főcím mostantól mind a hat hasábon átnyúlik, így ez egyfajta fejléce is lesz az első oldalnak. A cím a más betűtípussal megjelenő Néplap felirattal és az N betűn található bekeretezett Új szóval középen található, alatta színes sávban az alcím: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Napilap. Mellette bal oldalt a megye februárban megszavazott, régi-új címere látható, míg jobb oldalt bekeretezve az aktuális lapszám információi, például: „II. évfolyam, 63. szám, 1991. március 15., péntek, Ára: 7.90 forint”. Az újság további oldalainak fejléce is változik. Ez évtől kezdve nem minden lap tetején van az Új Néplap felirat, hanem az adott oldal tartalma (*lásd 25. ábra*). Így a következő fejlécekkel is találkozunk: Külföldről-itthonról (2. oldal), Megyei körkép (3. oldal), Nézőpontok (4. oldal), Hirdetés (6. oldal), Hírek-információk-érdekességek (utolsó oldal). Az év utolsó jelentősebb változása az újbóli áremelkedés. Már majdnem 10, pontosan 9,60 forint minden lapszám.

Az előző két év bonyodalmai erre az évre elmúltak. Az Axel-Springer kiadó megerősítette a lapot. A megszokott megjelenéssel, tartalommal megjelenő lap példányszáma csökkent ugyan, de a piac betörése következtében több reklám jelent meg az újságban, így képes volt továbbra is nyereségesen üzemelni. A nagyarányú példányszámcsökkenés (5 év alatt csaknem 100 ezerről 30-40 ezerre esett) egyrészt a rendszerváltás előtt még kötelező előfizetések lemondása miatt, másrészt a konkurens lapok megjelenésének volt köszönhető. A legnagyobb versenyre a *Maholnap*, valamint a *Jászkun Krónika* készítette az Új Néplapot. Előbbi az új stílusával (például A/4-es formátum) és forradalmi szellemiségével sikeres újságnak indult, de még a '90-es évek elején megszűnt, mert a rendszerváltás lecsengése után egyre kevesebb olvasót vonzott. A *Jászkun Krónika* azonban több, mint egy évtizedig működött, nagyjából 10-15 ezer előfizetőt átcsábítva a Néplaptól. 1999-ben aztán felvásárolta az Új Néplap tulajdonosa a *Jászkun Krónikát*, és a címet meghagyva, ugyanazzal a tartalommal jelentette meg mindkét napilapot, így elkerülve, hogy megmaradjanak a *Jászkun Krónika* korábbi előfizetői. Később a *Jászkun Krónika* véglegesen megszűnt és csak az Új Néplap maradt meg megyei lapként.¹⁶

Az 1990-es évektől tehát a piac elvárásainak kellett megfelelni, nem egy pártnak. Arra kellett törekedni, hogy az olvasókat érdekelje a lap, hogy megfeleljen az előfizetők és a reklámozni szándékozók igényeinek is. Így a fokozatos megújulás jellemezte a lap 1991-es esztendejét is.¹⁷

¹⁶ A Szolnok Megyei Néplap és az Új Néplap története. – p. 45-50

¹⁷ A Szolnok Megyei Néplap 1991-es év lapszámait alapján

Interjú Hajnal Józseffel, a Néplap egykori főszerkesztőjével

Hajnal József 1987 decemberétől 1995-ig volt a Szolnok Megyei Néplap főszerkesztője volt, így őt, mint a változások személyes résztvevőjét kérdeztem elményeiről, tapasztalatairól, az újság akkori életéről. Ezúton is köszönöm, hogy 2010 április 20-án kérdéseimre válaszolt!

Csirke József: - *Kérem, mesélje el, hogyan lett a Néplap munkatársa, milyen beosztásokban dolgozott, hogyan lett 1987-ben a lap főszerkesztője?*

Hajnal József főszerkesztő: - A Miskolci Egyetemen mérnökként diplomáztam 1974-ben. Az egyetem alatt sokat fotóztam, és „A mi egyetemünk” újságba cikkeket is írtam. 1974-ben talákoztam egy hirdetéssel, hogy a szolnoki Néplap laboránst keres. Miután jelentkeztem, diplomásként nem laboránsnak, hanem gyakornoknak vettek fel a gazdaságpolitikai rovathoz. Utána állandósított gyakornok lettem, majd pályakezdő munkatárs, munkatárs, rovatvezető helyettes, rovatvezető, olvasószerkesztő és végül főszerkesztő. Végigjártam a ranglétrát, de így legalább minden területét megismertem az újságnak, a nyomdában például fejjel lefelé is képes voltam olvasni (akkor még ólombetűkkel szedték az újságot). 1987 végén kineveztek főszerkesztőnek és egészen 1995-ig ebben a beosztásban dolgoztam. Azóta a miskolci MR6-os rádió főszerkesztője vagyok.

Cs. J.: - *Miben nyilvánult meg, hogy a Néplap az MSZMP lapja volt?*

H. J.: - Teljes kontroll volt az MSZMP részéről. A kontroll abban az értelemben működött, hogy miután megírta valaki a cikkeket, jeleztek bizonyos dolgokat, hogy azt lehet, hogy inkább nem kellene, vagy nem kellett volna. Ugyanakkor kevés dologba szóltak bele, a saját magam ura voltam a jó és rossz döntéseimmel együtt. Miután főszerkesztő lettem gyorsan felpörögtek az események, már 1988. március 15-én jelen voltak ellenzéki törekvések. Elkezdődtek például azok a folyamatok, aminek hatására fiatal emberek kerültek magasabb pozícióba. Gyakorlatilag '88 nyarára már nagyon erősen jelentkezett az ellenzék, ráadásul az MSZMP-n belül is elindult ekkor egyfajta erjedés. Természetesen ezt az újságban nem lehetett bemutatni, csak nagyon óvatosan. Akkor még megvolt a veszélye annak, hogy valakit elzavarnak egy-egy félresikerült írás után. Nem volt cenzúra, minden megjelent, amit megírtak, de utólag nagy problémák lehettek belőle. A megyei lapnak leszámítva az álpolitikai cikkeket, nagyon sok értékes írása volt, ami a kultúrával és az emberekkel foglalkozott, az emberekről, közösségekről szólt.

Cs. J.: - *A rendszerváltást megelőző két évben érződött-e nagyobb „nyomás” a párt részéről?*

H. J.: - Nyomást nem direkt módon gyakoroltak ránk, hanem inkább indirekt módon. A lapnál ekkor következett be egyfajta generációváltás, nagyon sok fiatal dolgozott a szerkesztőségben, így leginkább ők feszegették a határokat politikai értelemben. Nem kértek be tőlünk cikkeket, nem kértek beszámolókat. De azért oda kellett figyelni, nagyon óvatosnak kellett lenni mit írunk meg, és hogyan.

Cs. J.: - *Mi volt az oka, hogy '89-től a fejléc és az arculat többször megváltozott?*

H. J.: - A fejlécek változása, az alcímek megváltozása (pl. politikai napilap) mind egyfajta fékként szolgáltak a párt részéről, majd később új megoldásokat próbáltunk keresni. Új irányzatok jelentek meg, át kellett állni a piac igényére és ennek próbáltunk minél jobban megfelelni. Próbálgattuk, mi tükrözné legjobban a lap szemléletét és mi az, ami az olvasóknak is megfelel.

Cs. J.: - *Érezhető volt-e a rendszerváltás után, hogy egy évig önállóan, majd új tulajdonossal működött a lap, és ez hogyan, miben nyilvánult meg?*

H. J.: - Ez volt a népújság, ahol minden megtalálható, külpolitika, belpolitika, háztáji hírek; és ezért sokan csak ezt az egy újságot járaták. Éppen ezért elkezdődött egyfajta politikai osztozkodás, sokkal nehezebb volt megfelelni a sokszínűségnek, mint a korábbi években az MSZMP elvárásainak. Az MSZMP feloszlása után minden párt úgy gondolta, hogy majd a Néplap lesz a szócsövük. Nem volt tisztázva ki a tulajdonos. Egy nem létező párt jogutódjaként többen próbálták bebizonyítani különböző fórumokon, hogy a Néplap kit illet, ki az igazi „örökös”. A fejünk fölött zajlott a vita. Mindenki szeretett volna megjelenést is kapni és ennek a nyomásnak is meg kellett felelni.

A példányszámok azért voltak olyan magasak (kb. 93 ezer), mert az intézményeknek meg kellett rendelniük a lapot, amit csak az új tulajdonos megérkezése után mondtak le. Elindult egy piaci folyamat Magyarországon, megjelentek a piac szereplői, ezért egyre több reklámot jelentettünk meg. Így a példányszám ugyan elkezdett csökkenni, viszont a több reklám ellensúlyozta ezt és nyereséges maradt az újság: eltartotta önmagát, így nem kellett külön finanszíroznia senkinek.

Kialakult egy nagyon sokféle politikai sokszínűség. '89-ben a teljes politikai paletta jelen volt Jász-Nagykun-Szolnok megyében. Ehhez az újságírók is igazodni próbáltak. Egyetlen egy dolog bántott mindenkit, hogy politikai alkudozások folytak a fejünk felett. Kiváló írások voltak a rendszerváltás előtt is az újságban. Az irodalmi oldala nagyon magas színvonalú volt az újságnak már korábban is, és ezt is próbáltuk megtartani. Ezek összessége miatt nagyon nehezen tudtunk magunknak, az olvasóknak és a pártoknak is mindenben megfelelni. Nehéz időszak volt ez.

Cs. J.: - *Vannak-e személyes emlékei arról, amikor a Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ) szolnoki szervezete a lap Kossuth téri székháza előtt „A nép nevében” felkiáltással jelképesen lefoglalta a szolnoki sajtót?*

H. J.: - Fodor Tamás színházi rendezőnek politikai ambíciói voltak, és úgy érezte, kell csinálnia valami úgynevezett „performance” dolgot. Az SZDSZ nem tudott érvényre jutni a különböző fórumokon, ezért Fodor Tamás vezetésével október 6-án este fáklyákkal összegyűltek a Néplap székháza előtt. Az ember azt gondolta, hogy megismétlődik a Landerer-effektus, de, hogy mennyire nem volt koncepcionális a dolog, az abból látszik, hogy csak magáig a „mutatványig” jutottak el, ami lezajlott, és utána mindenki hazament. Elmondtak a székház előtt egy beszédet, volt körülbelül 30 aktív résztvevő és mintegy 200 „néző”. Fodor Tamás elmondta, hogy az elnyomó párt újságja legyen a népé, aztán elmentek haza. Az is kérdés volt, hogy megjelentessünk-e egy tudósítást arról, hogy le akarták foglalni az újságunkat. Abszurd helyzet volt. Hogy tovább fokozzam, csak én és a titkárnőm voltunk egyedül az épületben, és a titkárnőm megkérdezte, hogy a lefoglaló urakat megkínáljuk-e kávéval, ha feljönnek? Ennyi az emlékem erről az eseményről.

Cs. J.: - *Hogyan élték meg a lap munkatársai a rendszerváltás után mintegy három hétig tartó bojkottot?*

H. J.: - 1990 elejére elegünk lett abból, hogy mindenki a Néplapot akarja megszerezni. Társasági formában, függetlenül akartunk tovább működni. Ehhez egy új gazdasági keretet kerestünk, aminek értelmében kibocsátottunk volna olvasói részvényeket is. Ennek megvalósításához egy másik kiadónak kellett volna kiadnia az újságot, de az aktuális kiadó vezetője ezt nem támogatta, így nem mertünk belevágni. Aztán az Axel-Springer Magyarország Kft. részéről érkezett egy gazdasági ajánlat, melynek értelmében a dolgozók többsége átlépett ebbe a társaságba, így egyik napról a másikra megszűnt a Néplap és megalakult egy új megyei lap. Az Új Néplap szinte változatlanul jelent meg, ekkor még csak a címe és a lap tulajdonosa változott meg. Az új tulajdonos elvárása csak az volt, hogy jelenjen meg az újság és nyereséges legyen.

Azonban néhány párt bojkottot hirdetett. Ennek az volt a lényege, hogy nem adnak nekünk információkat. Ám az információkat nem a parlamenti képviselőktől kaptuk, így a szokott tartalommal megjelenhetett az újság. A bojkott így tulajdonképpen nem volt érzékelhető az olvasó számára. Igazán akkor ért volna ez bármit is, ha az olvasók is elkezdtek volna bojkottálni az újságot, ha azt mondták volna, hogy már nem akarják olvasni, nem kell nekik. Ebben az esetben a példányszám csökkenését nem bírta volna el az újság. Azonban olvasói bojkott nélkül is, az 1990-es évek közepére egyre kevesebb, már csak 40-50 ezer példány jelent meg. De még így is nyereségesen működtünk. Azt mondták a pártok, hogy váltsanak le engem, mert a régi rendszerben is főszerkesztő voltam. A tulajdonos válasza az volt, olyan nincs, hogy egy piaci alapon működő cég életébe beleszóljon bárki. Ha nem működik az újság, akkor a tulajdonos leváltja. De ha működik az újság, akkor miért kellene engem leváltani? Ezek is a rendszerváltás abszurdításai közé tartoztak.

Cs. J.: - *Milyen komolyabb változások történtek az Új Néplap megalakulása után?*

H. J.: - A piac jött teljes erővel, alternatív újságok jelentek meg. Ezek egyre nagyobb népszerűségnek örvendtek, így kérdéses volt, életben tud-e maradni a Néplap. A példányszám folyamatosan csökkent egyik hónapról a másikra. Azonban az alternatív újságok forradalmi lendülete kifulladt, nem volt bennük kellő erő ahhoz, hogy igazán olyan szintre emelkedjenek, mint amilyen a Néplap volt. 1990-ben új tulajdonosa lett a lapnak, ami így teljesen megújult, és egy idő után kezdtek elcsitulni a lapot korábban magukénak akaró pártok és magánszemélyek. A '90-es választások után az MDF égisze alatt megjelent a Jászkun Krónika, és a térség több újságot már nem bírt nyereségesen megjelentetni. A Jászkun Krónika miatt versenyhelyzet alakult ki, aminek következtében 1991-től egy teljesen megújult fejléccel, több oldallal, megújult tartalmakkal jelentkeztünk. Taub János színházi rendező szavaival élve, korábban átéltük a politika diktatúráját, de a piac diktatúrájáról még nem tudtunk semmit, pedig mostantól a piac diktatúrája határozta meg az újság életét, ennek kellett állandóan megfelelnünk. Így a napilap 1991 végére teljesen megerősödött ugyan, ám a piac és az állandó versenyhelyzet miatt volt tennivaló bőven az új rendszerben is.

Összefoglalás

Miután megvizsgáltuk az 1987-91-es éveket, foglaljuk össze mi is történt ezen időszak alatt. Az említett időszak első felében még Néplap néven futó újság 1990 áprilisától Új Néplap néven, új kiadó által működtetett formában kerül az olvasók elé. Az alcím az 5 év alatt rengeteg változáson átesett, 1987-ben még „Az MSZMP Szolnok Megyei Bizottsága és a Szolnok Megyei Tanács Lapja” volt, majd az Új Néplap létrejöttétől már „Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Napilap”. Öt év alatt egy hétköznapi lapszám 1,80 forintról 9,60 forintra emelkedett, ez nagyjából ötszöröse az öt évvel korábbi árnak!

Az oldalszámok tekintetében is jelentős változások történnek az öt év alatt. Amíg az első két évben minden hétköznapi megjelenő lapszám 8, illetve minden hétvégi szám 16 oldalas, addig 1991 végére kedd és szerda kivételével minden nap 16 oldallal jelentkezik a megyei lap. Az egyik legszembeűnőbb és legtöbb változáson átesett része a megyei lapnak a Néplap nevének megjelenése a címdalton. Az eltelt évek alatt rengeteg változáson esett át a főcím, mind grafikáját, mind szöveggörnyezetét illetően, ami az ábrajegyzékben is jól nyomon követhető. Ezeket fontosnak tartottam még egyszer megemlíteni dolgozatomb végén.

Ebben az öt éves időszakban olyan sok esemény történt a lap életében, ami sem a korábbi, sem a későbbi évekre nem volt jellemző. Az 1987-88-as évben megjelent lapok próbálták visszafojtani azokat az erőket, amik már ekkor azon dolgoztak, hogy új alapokra helyezzük országunkat. Az MSZMP tulajdonában lévő megyei napilap e két évben hű maradt korábbi önmagához, nem sokat változott, a már bevált módszereken, struktúráján nem akart változtatni. A nyugat hatását, a liberalizmus terjedését próbálta legalább a megyei lapban háttérbe szorítani. De az 1989-es év nagy változásokat hozott, egy olyan másfél éves időszakot, amelyben a lap többször még a létjogosultságát is elvesztette, de végül kiállta az idő próbáját. Amikor 1989-ben kikiáltották a Magyar Köztársaságot, az újság életében, megjelenésében is komoly változások történtek, sőt, szinte napról-napra próbáltak valami újat, valami jobbat alkotni – vegyes sikerrel. Az MSZMP megszűnésével a lap addigi tulajdonosát elvesztette, de a reklámok és a magas példányszám miatt fenn tudta tartani önmagát, miközben arról folyt a vita, kié legyen a lap, milyen szellemiségű legyen. Tulajdonképpen több párt is rá akarta tenni a kezét, mint a régió legnagyobb példányszámú lapjára. Végül körülbelül egyéves huzavona után a lap egy külföldi székhelyű cég kezébe került, és az új tulajdonos érkezésével hamarosan eltűntek a gondok.

1990. áprilistól Új Néplap címen, új újságként, de a régi tartalommal jelentkezett. Az előző egy év a vegyes tartalmakról, megjelenésről, formáról szólt, de 1990 őszétől egy helyreállt, megerősített, ismét a korábbi hírnevéhez hű napilappá vált az újság. Kisebbségi változások természetesen ez után is történtek, de ezek komolyabban már nem befolyásolták az újság életét. 1991 végére egy letisztult, új arculatú, rendezett újság lett ismét Szolnok megye elsőszámú napilapjából.

Szaktervezésben feldolgoztam a Szolnok megyei Néplap folyóirat 1987-1991-ig terjedő évfolyamait, főleg formai szempontokból. Nem volt célom a tartalmi feltárás – ami már egy másik dolgozat kereteit is megtölthetné –, ezzel szemben néhány bekezdésnél mégis foglalkoztam a tartalommal, valamint a korabeli főszerkesztő személyes emlékei úgy gondolom, színesítik és érdekesebbé teszik munkámat.

A Bevezetésben leírtam, miért ezt az időszakot, miért ezen éveket választottam elemzés céljából, amikor még inkább csak a rendszerváltás történelmével, és nem a lap történetével foglalkoztam. Ettől függetlenül úgy gondolom, a vizsgált évek kiválasztása megfelelő volt és dolgozatomban jól tükrözi ezen időszak változásait. Érdekes lenne talán megvizsgálni egy hasonló dolgozatban a '80-as évek elejét, illetve az 1992-től kezdődő időszakot az évezred végéig, így talán még tisztább képünk lenne arról, milyen folyamatok játszódtak le a Néplap életében a rendszerváltáskor.

Célom az volt a dolgozattal, hogy bemutassam, egy megyei napilapot mennyire érintett a rendszerváltás, milyen változásokon ment keresztül ez az idő alatt. Ehhez elsősorban magától az újságtól használtam fel, de nagy segítségemre volt Hajnal József főszerkesztő is, aki az elemzett öt év során mindvégig a lap munkatársa és négy évig a főszerkesztője is volt egyúttal. A vele készített interjú nagyban segítette munkámat, a tisztánlátást az adott korról, bemutatva a lapnál jellemző akkori munkakörülményeket, ez által objektívebb képet kaphattunk az újság akkori életéről.

Dolgozatom befejezésekor az egyik tanulság számomra az, hogy bármennyire közel legyen is a rendszerváltás napjainkhoz, foglalkozni kell vele, kutatni kell, hogy jobban megismerjük, így tanulva annak hibáiból, így látva előnyeit és hátrányait, ezáltal megfelelően tudjuk kezelni azt. A másik tanulság az, hogy egy megyei napilap oldalait lapozgatva is megismerhetjük a rendszerváltás történetét, csak más szemszögből, a krónikás, az újságíró – aki adott esetben maga is kiszolgáltatója lehet egy politikai kurzusváltásnak – szempontjából, ezáltal még érdekesebb összképünk lehet a történekről. Dolgozatom alapján remélem nem csak jobban megismerhető egy megyei napilap formai megjelenése, és ennek változásai a rendszerváltás idejéből, hanem sajátos bepillantás is nyerhető általa a húsz évvel ezelőtt történekre is.

Ábrajegyzék

1. Ábra: A főcím 1987. januárjában¹⁸

3. Ábra: A „Telexen érkezett” rovat¹⁹

¹⁸ Néplap, 1987. január 7.

¹⁹ Néplap, 1987. január 13.

6. Ábra: Szombati lila színű főcím²⁴

7. Ábra: A „Nemzetközi körkép” rovat fejléce²⁵

9. Ábra: Megújult főcím, 1989. január 28.²⁶

10. Ábra: Az 1989-es évfolyam fejléce²⁷

²⁴ Néplap, 1987. január 17.

²⁵ Néplap, 1987. január 17.

²⁶ Néplap, 1987. január 28.

²⁷ Néplap, 1989. január 28.

11. Ábra: A „Magazin” melléklet főcíme²⁸

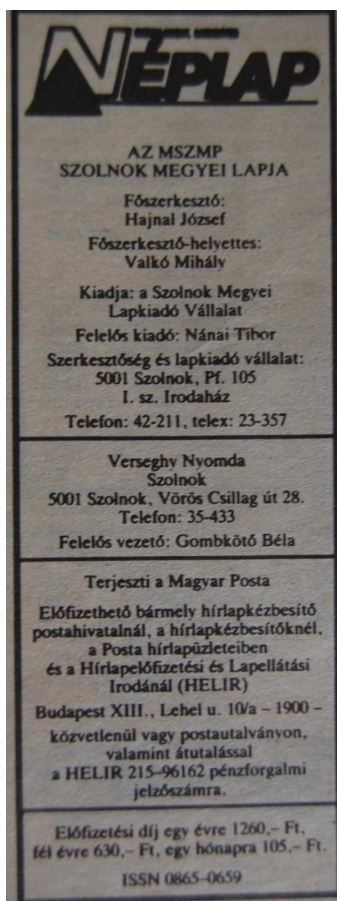
12. Ábra: 1989. március 15.²⁹

²⁸ Néplap, 1989. január 28.

²⁹ Néplap, 1989. március 15.

13. Ábra: A név a megváltozott alcímmel...³⁰

14. Ábra: ...és a megváltozott kolofonnal.³¹

³⁰ Néplap, 1989. június 30.

³¹ Néplap, 1989. június 30.

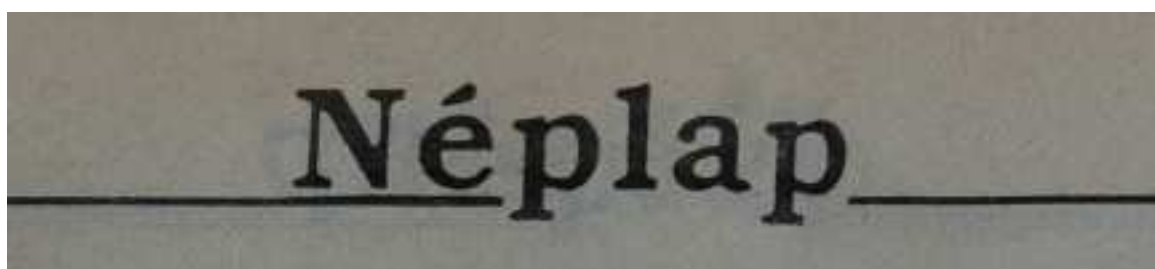
15. Ábra: A „Sport” rovat főcíme ³²

16. Ábra: A név ismét változik – 1989. október ³³

17. Ábra: Az 1990-es évfolyam főcíme... ³⁴

18. Ábra: ...és fejléce. ³⁵

³² Néplap, 1989. június 30.

³³ Néplap, 1989. október 26.

³⁴ Néplap, 1990. január 6.

³⁵ Néplap, 1990. január 6.

19. Ábra: A lap teljes megújulása révén 1990. áprilistól új név, új „időszámítás”³⁶

20. Ábra: A TVR Extra melléklet³⁷

³⁶ Új Néplap, 1990. április 29.

³⁷ Új Néplap, 1990. szeptember 7.

21. Ábra: A bojkott kezdete...³⁸

22. Ábra: ...és vége³⁹

³⁸ Új Néplap, 1990. május 15.

³⁹ Új Néplap, 1990. június 11.

23. Ábra: A Sport Extra rovat⁴⁰

24. Ábra: Az 1991-es évfolyam címrésze⁴¹

25. Ábra: Egy fejléc az újság '91-es évéből⁴²

⁴⁰ Új Néplap, 1990. szeptember 10.

⁴¹ Új Néplap, 1991. március 18.

⁴² Új Néplap, 1991. március 18.

A felhasznált irodalom jegyzéke

1. Amit mindenki olvas

Axel Springer-Magyarország Kiadói Kft., Szolnok 2008.

2. BAKÓ Ágnes: A Szolnok Megyei Néplap és az Új Néplap története

Szakdolgozat, Debreceni Egyetem, 2008.

3. BIHARI Mihály: Magyar Politika 1944-2004

Osiris kiadó, 2005.

4. CSÁSZINÉ Csáti Réka: A regionális újságírás mindennapjai az Új Néplap gyakorlatában

Szakdolgozat, Jászberényi Főiskola, 1999.

5. HEKELI Sándor: Az Új Néplap története 1945-től 1964-ig

Szakdolgozat, Szolnok 1996.

6. KÖVICSNÉ Bíró Henrietta: Szolnok város médiaviszonyai

Szakdolgozat, Nyíregyházi Főiskola - Művelődésszervező szak, 2003.

7. RIPP Zoltán: Rendszerváltás Magyarországon 1987-1990

Napvilág kiadó, Budapest 2006.

8. ROMSICS Ignác: Volt egyszer egy rendszerváltás

Helikon Kiadó Kft., Budapest 2003

9. SZURMAY Ernő: A Szolnok Megyei Néplap repertórium

Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár, Szolnok 1990.